

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

K uredbi o minimalnih mezdah

Končno je izšla tudi v dravski banovini naredba o minimalnih mezdah. Naredbo prinašamo na drugem mestu.

Ta naredba je sicer nekoliko boljša, kakor slične naredbe v drugih banovinah. Vendar nam prinašajo tarifne postavke te naredbe precejšnje razočaranje.

To tudi za tiste, ki so pričakovali od te naredbe samo to, kar se lahko od nje tudi v današnjih prilikah pričakuje.

Naredba je dobila predvsem drugačno obliko, kakor so to delavske strokovne organizacije želele.

Vse delavske strokovne organizacije so podale na zadnji anketi soglasno mišljenje, da bi bilo treba naredbo ponovno postaviti in razlikovati tarifne postavke le po skupinah za nekvalificirane, kvalificirane in priučene delavce ter zasebne nameščence. V ostalem naj bi se naslonila naredba na kolektivne pogodbe. Predstavniki industrije in obrti so na to najprej pristali, ko pa so videli, da v tem primeru ne bo mogoče iti preko tega, da bodo minimalne postavke kvalificiranih in priučenih delavcev vsaj za 50 par od ure višje od mezd nekvalificiranih delavcev, ker odgovarja to dejanskemu mezdnemu stanju, so svoje stališče spremenili in se zavzeli za prvotni načrt banske uprave. To pa zato, ker je imel ta načrt veliko hibo, da je sicer na eni strani povdarjal, da noče regulirati minimalnih mezd za kvalificirane delavce, a je navajal na drugi strani tarifne postavke tudi za stroke, ki zaposlujejo pretežno ali izključno obrtne pomočnike, — s čimer so se odpirala krivim tolmačenjem in zlorabam na široko vrata.

Na vsak način moti, če se govori o mizarjih, lončarjih, kiparjih itd. in se na drugi strani predvideva, da velja to za one delojemalce teh strok, ki niso obrtni pomočniki. Takih je vsekakor malo.

Zato je obžalovati, da se je vzel za podlago uredbe v zadnjem trenutku prvoten načrt banske uprave in da se je še ta načrt v naglici poslabšal v smislu poslovalskih predlogov, ne pa izboljšal v smislu zgoraj označenega glavnega spreminjalnega predloga z delavske strani.

Tako smo dobili naredbo, ki registrira kolikor mogoče verno obstoječo mezdno mizerijo, pripuščajoč le tu pa tam skoro izjemoma kako izboljšanje.

Pri tem položaju je treba postaviti od strani delavstva takoj na dnevni red zahtevo, da se mora ta naredba izboljšati.

To pa pred 6 meseci ne bo dosegljivo. S postavitvijo te zahteve ne more biti izčrpana vsa aktivnost delavstva in delavskih organizacij v zvezi z novo naredbo.

Važnejše in trenutno še aktualnejše je zadržanje delavstva v pogledu izvajanja uredbe. Naši napori morajo biti naperjeni v pravcu, da preprečimo, da bi se skušale uveljaviti tarifne postavke te naredbe za obrtne pomočnike in priučene delavce na ta način, da bi se jim skušale znižati obstoječe mezde.

Naredba sicer za to ne daje opravičila. Ona le ne zavrača dovolj jasno podobnih neupravičenih stremeljenj. — Ako bi do takih poskusov le prihajalo, naj obveste o tem prizadeti nemudoma svoje strokovne organizacije, ki bodo podvzele s sindikalnimi sredstvi obrambne korake. Njim bo služil tak material tudi v borbi za izboljšanje besedila uredbe.

Če tudi smo rekli, da registrira naredba v glavnem le obstoječo mezdno mizerijo, pa moramo na drugi strani vendarle opozoriti, da to stoddostno

vendarle ni tako in da bi do nekaterih mezdnih izboljšanj moglo priti, če bi se naredba v celoti izvajala.

Gledati bo treba, da naredba ne bo ostala ravno v teh točkah na papirju.

Pri vseh podružnicah strokovnih organizacij bo na razpolago delavstvu po en izvod naredbe. Tu bo lahko vsak videl, kje je tista meja nizdol, pod katero mezza za njegovo stroko ne sme pasti.

Ako pregledamo že naše kolektivne pogodbe, bomo našli v marsikateri, kako tarifno postavko, ki je še nižja, kakor je tarifna postavka, ki je predvidena za dotično stroko po naredbi. Te tarifne postavke niso več veljavne.

Še več nedopustnih mezd bo v podjetjih, v katerih ni kolektivnih pogodb.

Naj opozorimo tozadevno na nekatere stvari!

Delavci včlanjeni v naših bratovskih skladnicah — to so rudarji in delavci težke kovinske industrije — so plačani v glavnem vseskozi visoko nad predvidenimi minimalnimi mezdami. To je tudi naravno. Za rudarje v jami te mezde sploh ne veljajo, ker je delo v jami kvalificirano delo. Isto velja za priučene kovinarje.

Za nekatere manjše rudnike s skupno okrog 500 delavci, pa obstojajo kolektivne pogodbe, ki predvidevajo gosposke dneve po 20 in 22 Din na dan. To so sicer tudi tu izjemni zaslužki. So pa le dnevni zaslužki, na katere vendar nealetevamo. V bodoče ne bo nobeden delavec v rudniku polno plačan, ako ne dobi vsaj 24 Din na dan.

Poglejmo si sedaj po vrsti poedine skupine delavcev in delavk, zavarovanih pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev.

Ta pregled nam bo pokazal, da bi utegnile trpeti po uredbi zlasti ženske in vsled tega one kategorije v katerih je dosti žensk. Poleg tega pa delavstvo v podeželskih krajih, zlasti v Prekmurju in obmejnih krajih proti Hrvaški. — (Ljutomer-Ptuj-Dolenjska). Opekarne niso uvrščene po naredbi tako, kakor bi po značaju tega težkega in sezonskega dela morale biti. Vendar so sedanje mezde v tej stroki tako nizke, da se morajo v teh strokah po naredbi nekatere mezde dvigniti slednje velja tudi za kamnolome, drobljenje peska, za sedaj zelo slabo plačana pomožna dela v steklarnah.

Tudi ženske mezde v nekaterih strokah lahke železne industrije (Titan, Saturnus, Westen Celje) bi utegnile biti v poedinih primerih nižje, kakor je to po naredbi predpisano.

Kemična industrija bo morala dvigniti nekaj ženskih mezd v Hraščniku.

Za veliko skupino tekstilne industrije (nad 15 tisoč delavcev) je predvidena minimalna mezza sicer le tako, kakor je predvidena že po veljavni kolektivni pogodbi za nekvalificirano delavstvo.

Delavci in delavke na strojih, zlasti velika skupina tkalk, bi morala zaslužiti po kolektivni pogodbi od 3 Din navzgor. Vendar je pri akordnem delu nenormalno nizka storitev manj izvežbanih razlog za nižjo mezza.

Tarifne postavke naredbe o minimalnih mezdah pa se morajo brezpogojno plačati in tu sklicevanje na podnormalno nizko storitev ni dopustno.

Zato bi začetnikom na strojih minimalne mezde morda tudi v tekstilni industriji koristile.

Zaslužki pod 22 Din na dan so v bodoče v predilnicah in tkalnicah plačani pod vsakim pogojem nedopustni.

Pri izdelovanju pletenin, čipk, vezenin, vrvarnah, tvornicah perila pada

najnižji dopusten zaslužek na 20 Din.

Po novi kolektivni pogodbi za tekstilno delavstvo bi takih nizkih zaslužkov v glavnem že itak ne smelo biti. Pred nje uveljavljenjem pa smo naletevali izjemoma tudi na take in še nižje zaslužke.

Ne mogli bi reči, ali je bil napravljen v tem pogledu že s kolektivno pogodbo red, ali ne.

Za stavbinsko, žagarsko in gozdno delo so odmerjene mezde, tudi če imamo pred očmi le nekvalificirane delavce, v glavnem prenizko.

Vendar naj bi obrnile te stroke pažnjo na dejanske mezde pomožnih delavcev v Prekmurju, v vseh krajih ob Hrvaškem in na Dolenjskem.

V usnjarnah, tovarnah čevljev, v pivovarnah so mogoča malenkostna izboljšanja ženskih mezd.

Mezde po 2 Din, odnosno 1.8 Din na uro, bi morale iz naredbe v celoti izpasti.

Člen 3 naredbe našteva verno primere, v katerih se plačujejo dosedaj neverjetno nizke mezde, ki padajo včasih še pod tam navedeno višino 18 odnosno 14.4 Din na dan. Obrtno izdelovanje pletenin, lesna galanterija, vpoginjeno pohištvo, dežniki).

Zahtevati moramo, da se prosperiteta teh industrij točno prouči in da se take mezde po 6 mesecih iz naredbe brišejo.

Če bi se pa zgodilo, da bi kdo v teh šestih mesecih niti teh mezd ne plačeval, je treba uporabiti od strani oblasti najstrožja sredstva, ki so mogoča.

Bil bi neodpustljiv greh, če reklamira kdo zase pravico do takih mezd in če pri tem bogati, ali če razsipa denar za prekomerne obrestne obremenitve. Radi ilustracije položaja na anketi naj omenimo, da je bila postavljena od poslovalske strani zahteva, naj se določijo take minimalne mezde za vso obrt in trgovino!

Posebno pažnjo je posvečati primerom delnega plačevanja mezde v naturi. Na deželi in malih mestih, kjer imajo pomočniki pri svojem gospodarstvu hrano in stanovanje in kjer se dela po 10 ur na dan, mora znašati v denarju izplačani mesečni zaslužek nad 18 let starega delavca vsaj 265 do 385 Din na mesec, razlikovaje po stroki. V večjih mestih velja približno isto že za 9 urni delavnik.

Nastane sedaj vprašanje, kaj naj se ukrene, da se izsili vsaj spoštovanje in izvajanje sedanje naredbe?

Samoobsebi je umevno, da delavstvo upravičeno pričakuje, da bo po-

kazala oblast napram poslodavskim vplivom vsaj pri nadzorstvu nad izvajanjem vso energijo.

Izkušnje, ki jih imamo z ostalo socialno zaščito, n. pr. z zaščito vajencev, prepovedjo nočnega dela v pekarnah, nas navdajajo z bojaznijo, da upravne in socialno-politične oblasti tudi v tem primeru ne bodo mogle in znale uveljaviti z dovoljno energijo veljavnega zakona tudi napram gospodarsko jačjim.

Jačja bi mogla biti zaščita rednih sodišč.

Tu pa so tožbe žal istovetne z izgubo služb.

Delavstvo pa si je v borbi proti nadurnemu delu že dobilo nekaj prakse, kako je treba v takih primerih postopati. Morda bodo skušnje na tej strani za poslodavski svet še najresnejši opomin, da se lahko pride do zelo neprijetnih situacij, ako bi se ne spoštoval po obliki tako jasen in kategoričen zakon, kakor ga predstavlja ta naredba.

Kot samoobsebi umevno smatramo končno, da delavsko zavarovanje v bodoče ne bo sprejemalo več prijav v tako nizkih mezdnih razredih, ki so od sedaj že po zakonu nemogoči. S tem bo vsaj nekoliko omejeno priglašanje delavstva pri socialnem zavarovanju v prenizkih mezdih razredih, ki postaja vse bolj pogosto.

Nova naredba daje delavstvu malo. To pa naj ne bo razlog, da bi delavstvo še tega ne izkoristilo. Nasprotno. Začeti se mora živa akcija, da se izkoristi vsaj to. Ta akcija pa bo le takrat uspešna, če jo bodo nosili tisoči in desetisoči. Ona naj doseže, da vsaj to malo, kar naredba daje, ne bo ostalo na papirju.

Dobro izvajanje je v stanu najslabši zakon izboljšati. Pri slabem izvajanju pa je najboljši socialni zakon le prevara in takozvana Potemkinova vas.

Socialne zaščite na potrpežljivem in lažnjivem papirju je pri nas dosti, preveč. Ako bi se nam posrečilo, da bi odvzeli tej novi naredbi vsaj ta značaj, bi bila vredna, že po tem kar materialno daje, še vedno pažnje, ki se ji je posvečala.

Poleg tega pa se ne sme pozabiti, da je naredba prvi poskus urejevanja mezdnih odnosov. Bila bi velika škoda, če bi izgubilo delavstvo vsako vero v ta sredstva, ki sicer v sedanjih okolščinah ne morejo nadomestiti niti od daleč akcij samopomoči, ki pa morajo pridobivati v bodočnosti stalno na svojem pomenu.

Banovinska uredba o najnižjih mezdah nekvalificiranih delavcev

VI No. 21.700/1.

ODREDBA

Na podlagi čl. 2., odst. (1) in (2), uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu (»Službene novine kraljevine Jugoslavije« dne 13. februarja 1937, št. 33/XI/58)* odredjam sledeče minimalne mezde na ozemlju dravske banovine:

Člen 1.

(1) Minimalne mezde nekvalificiranih delavcev (delavk) znašajo na uro v dinarjih:

*»Služb. list« št. 103/15 iz 1. 1937.

V strokah navedenih v čl. 2 te odredbe pod:	Za delavce (delavke) v starosti nad 18 let		Za delavce (delavke) v starosti pod 18 let
	v industriji ne glede na kraj ter v trgovini in obrti v krajih s prebivalci pod 5000 prebivalci	v trgovini in obrti v krajih s prebivalci nad 5000 prebivalci	
a	3—	275	250
b	275	250	225
c	250	225	2—

(2) Za stroke navedene v čl. 3. te odredbe ne veljajo te minimalne mezde.

(3) Za stroke navedene v čl. 4. te odredbe se minimalna mezza ne predpisuje.

(4) Za odmero višine minimalne mezde je merodajen kraj obratovanja, ne pa sedež podjetja.

(5) Kot industrijska podjetja se smatrajo ona, na katera se nanaša § 32., odst. (1), zakona o obrti.

Člen 2.

(¹) Po lestvici, navedeni pod a) razpredelnice v čl. 1., odst. (¹), te odredbe, se odredijo minimalne mezde za naslednje stroke:

Rudarstvo; lomljenje, drobljenje in izbiranje kamna, peska, gramoza; kopanje gline, kaolina, peska; cementarne; apnenice; topilnice, livarne in valjarne železa, bakra in drugih kovin, livarne železa; izdelovanje žice; izdelovanje in popraviljanje finih armatur, aparatov, instrumentov itd.; izdelovanje predmetov iz plemenitih kovin; izdelovanje, popraviljanje, montiranje in demontiranje strojev, konstrukcij, kotlov, rezervoarjev, dvigal itd.; izdelovanje kemičnih izdelkov; izdelovanje barv, lakov, firneža, kita, črnila, mazil, lepil, pečatnega voska, krede itd.; predelovanje katrana in smole; destiliranje lesa, pridobivanje oglja, tanina in drugih ekstraktov; izdelovanje nitroceluloznih in podobnih izdelkov (iz celuloide, bakelita, kolodijuma itd.); predelovanje nafte, mineralnih olj itd.; izdelovanje mazil, mazilnih olj; topilnice loja in masti; svečarne; milarne; plinarne; električne centrale; pivovarne; izdelovanje slada, špirta in kvasa; tiskarne; fotografija; izdelovanje klišejev, pečatov, tiskarskih plošč itd.; gravirji; dimnikarji; dezinfekcijski zavodi; pogrebni zavodi.

(²) Po lestvici, navedeni pod b) razpredelnice v čl. 1., odst. (¹), te odredbe, se odredijo minimalne mezde za naslednje stroke:

Kiparstvo; klesarstvo; izdelovanje cementnih izdelkov in umetnega kamna; izdelovanje mlinskih kamnov, brusov itd.; lončarstvo; steklarne; brušenje, jedkanje, slikanje, oblaganje, ali podobno obdelovanje stekla; izdelovanje in obdelovanje litega železnega in kovinskega blaga; kovačnice orodja, srpov, kos itd.; izdelovanje vijakov, zakovic, žebeljev, verig in drugih kovanih predmetov; kovači; kolarji; zavodi za kovanje, tiskanje in stiskanje kovin; izdelovanje ključavničarskih izdelkov; ključavničarji; instalaterji kurjav, sanitarnih naprav, vodovoda, plina, dvigal, električnih napeljav in naprav ter podobnih instalacij; predelovanje pločevine v kuhinjski pribor, svetlobne objekte, škatle, sode, peči, galanterijske predmete in podobno; pocinkanje in emajliranje pločevine in predmetov; predelovanje žice v mreže, vrvi, žičnike, igle, zaponke itd.; izdelovanje kablov, izolirane žice, vrvi, elektrotehničnih instalacijskih predmetov, baterij, akumulatorjev itd.; izdelovanje predmetov iz kovinskih spojin; galvanoplastika; puškarji; mehaniki; strugarji; izdelovanje in popraviljanje električnih strojev in naprav; fini mehaniki; izdelovanje in popraviljanje klavirjev, orgel, harmonijev, glasbil, gramofonov, gramofonskih plošč itd.; izdelovanje in popraviljanje prevoznih sredstev (čolnov, letal, koles, vozov, avtomobilov, karoserij itd.); izdelovanje farmacevtskih, kozmetičnih, parfumerijskih in podobnih izdelkov; voščarji, medicarji; predilnice, tkalnice, apreture, barvarne in tiskarne tekstilnega blaga; izdelovanje vate; izdelovanje sukanca; izdelovanje celuloze, papirja in lepenke; predelovanje in konfekcija papirja; kartonaže; knjigoveznice; izdelovanja gumijastih predmetov; izdelovanje čevljev in druge obutve; izdelovanje jermenarskih, sedlarskih, torbarskih in usnjatih ali podobnih galanterijskih predmetov; tapetniki in dekoraterji; tesarji; impregnacija lesa; izdelovanje pohištva razen upognjenega, ležalnih in vrtnih stolov ter podobnih množinskih predmetov; izdelovanje lesenih stavbenih delov, lesenih modelov; mizarji; izdelovanje ščetk in metel; izdelovanje košar in drugih pletenih predmetov; izdelovanje glavnikov in drugih predmetov iz celuloide, roga in kosti; pekarne; slaščičarne; izdelovanje cikorijske, surogatov za kavo, žitne kave; praženje kave; mlini za dišave; izdelovanje ribjih, mesnih in zelenjadnih konserv; predelovanja mesa; klavnice; mesarji in klobasičarji; čiščenje črev; predelovanje mleka; izdelovanje likerjev, žganja, sokov, esenc itd.; izdelovanje sodavice, brezalkoholnih pijač itd.; izdelovanje octa; izdelovanje in pridobivanje ledu; zdravilišča, kopališča, krznarji; kemično čiščenje in barvanje perila in obleke; pralnice; zavodi

za čiščenje stanovanj in pohištva ter za shranjevanje preprog in pohištva; gradnja, vzdrževanje, popraviljanje cest, mostov, železnic, vodogradnje; tlakovanje in asfaltiranje; gradnja nad zemljo, zidarstvo in gradbeno tesarstvo, studenčarstvo, krovstvo, polaganje podov in zidnih oblog; slikarstvo; čiščenje oken, portalov itd.; brivci, frizerji, zavodi za negovanje telesa; trgovine, denarni zavodi, zavarovalnice; trgovinske in podobne pisarne; kinematografi.

(³) Po lestvici, navedeni pod c) razpredelnice v čl. 1., odst. (¹), te odredbe, se odredijo minimalne mezde za naslednje stroke:

Gojenje perutnine; vrtnarstvo, opekarne; izdelovanje šamotne opeke; vrvarne; izdelovanje pletenin na tvorniški način; izdelovanje čipk, vezenin, pozametije in umetnega cvetja; gozdna dela; žage; rezanje in cepanje drv; izdelovanje lesne volne; sodarji; drobljenje in mletje lesne skorje; izdelovanje parketov, lesenih rolojev in žaluzij, čepov, palic in držajev za dežnike, lesenih klincev; izdelovanje predmetov, iz plutovine; mlini; izdelovanje testenin; izdelovanje biskvita, kekse itd.; izdelovanje čokolade, kakava, kandi in drugih sladkornih predmetov; sušenje in vkuhanje sliv in drugega sadja; izdelovanje marmelade; črpanje in pripravljanje mineralne vode; izdelovanje perila, steznikov, kravat in podobno; izdelovanje obleke; izdelovanje klobukov, slamnikov, kap, tulcev; modistke; izdelovanje rokavic; industrije in obrti, ki niso navedeni v tem členu, niti v členih 3. in 4. te odredbe, ter se tudi po upoštevanju določb člena 5. ne dajo uvrstiti v doslej navedene stroke v čl. 2. in tudi ne v stroke po členih 3. in 4. te odredbe.

Čl. 3.

V strokah: izdelovanje pletenin na netovarniški način; izdelovanje kopit in podpetnikov, struženje lesa in izdelovanje drobnih in galanterijskih lesenih predmetov, kakor igrače, suha roba itd., ne glede na način izdelovanja; izdelovanje upognjenega pohištva, ležalnih in vrtnih stolov in podobnih množinskih predmetov, ne glede na način izdelovanja; izdelovanje in popraviljanje dežnikov in senčnikov — znaša minimalna mezda ne glede na kraj obratovanja za delavce (delavke) v starosti nad 18 let dinarja 2.— na uro, za delavce (delavke) v starosti pod 18 let pa dinarjev 1.80 na uro.

Čl. 4.

Minimalne mezde se ne odredijo:

Za gostilniška podjetja po § 76., zakona o obratih, monopolske tovarne, izdelovanje razstreliv, cestne železnice, nakladanje in raztovarjanje blaga ter za rudarska združenja podjetja, ki zaposlujejo samo člane.

Čl. 5.

Poimenovanje posameznih gospodarskih strok je izvedeno skladno z nevarnostno tabelo, izdano z naredbom ministra za socialno politiko in narodno zdravje z dne 29. septembra 1934, št. št. 42.546 (»Sl. list« 698/92 ex 1934). V primerih, kjer obstoji dvom o uvrstitvi podjetja v pripadajočo stroko po tej odredbi, je merodajna uvrstitev po nevarnostni tabeli. V obratih, ki obratujejo v oddelkih, kateri spadajo v razne stroke po tej odredbi, oziroma po imenovanju nevarnostni tabeli, se plačujejo minimalne mezde, ki pripadajo dotičnim strokam, ako so ti oddelki samostojni. Ako pa ti oddelki niso samostojni in se delavci (delavke) uporabljajo v obeh ali v več strokah, se plačuje višja minimalna mezda.

Čl. 6.

Za kvalificirano delavstvo in vajence ne veljajo minimalne mezde, odredene s to odredbo, temveč se bodo mezde za kvalificirano delavstvo in odškodnine za vajence odredile kasneje. Vendar pa se kvalificiranemu delavstvu ne smejo plačevati nižje mezde od mezd določenih s to odredbo za nekvalificirano delavstvo v dotični stroki.

Čl. 7.

Zasluzek delavcev, ki delajo v akordu, ne sme biti manjši od zaslužka, ki se mora po tej odredbi plačevati za urno delo.

STROKOVNI VESTNIK

RUDARJI

J. Arh:

ŽIVLJENSKI POLOŽAJ RUDARJEV

Letos je večja zaposlitev v naši rudarski industriji kot je bila prejšnja leta. Radi tega tudi napiše tu in tam kak meščanski list — kriza v naših rudnikih pojema in obrazi rudarjev so veselejši —. In kako je v resnici?

Res je, da so letos naši rudarji skoro stoodstotno zaposleni. Ali to velja v glavnem le za jamsko delavstvo. Zunanji delavci — in teh ni malo — pa delajo še vedno samo po 5 šihotov tedensko. Isto velja za vso delavstvo rudnika Velenje, pri čemur je en del rudarjev še vedno na stalnem dopustu. O malih rudnikih ne govorimo, ker ti navadno vedno polno obratujejo, a so plače rudarjev tako nizke, da za pravilno preživljanje še dolgo ne odgovarjajo.

Tako izgleda današnja zaposlitev rudarjev. No in kakšen je sedaj finančni učinek te višje zaposlitve za rudarje? Brez dvoma bo vsakdo rekel, če se več šihotov napravi, se tudi več zasluži. Ja, to včasih odgovarja resnici in drugič pa zopet ne v celoti. Večina rudarjev je zaposlena pri akordnem delu. Ti akordi so za vsak rudnik, ja celo za posamezne obrate enega in istega rudnika drugačni. Sistem posameznih akordnih postavk je tako elastično kompliciran, da bi moral biti rudar še poleg svojega poklica profesor matematike, če bi hotel vse razumeti. In še pri vsej tej njegovi znanosti bi bila odvisna višina njegovega akordnega zaslužka od uvidevnosti njegovega nadrejenega organa, ki mu njegovo storitev oceni v okvirju elastičite dotičnih akordnih postavk. To dokazuje zlasti dejstvo, da se recimo v gotovem časovnem razdobju niso akordne cene prav nič spremenile, storitev je ostala ena in ista, a zaslužki so se menjavali. Tako trde rudarji, da čeprav danes več šihotov napravijo, ne zaslužijo toliko več kot bi morali, če bi te šihote primerjali z zaslužki šihotov v prejšnjih letih. Ta trditev se lahko ugotovi iz njihovih periodičnih zaslužnih izkazov. Posebno so prizadeti tisti, ki so zaposleni pri tesarenju.

Druga stran so cene življenjskim potrebščinam. Rudarji so potom svojih kolektivnih pogodb vezani na določeno višino svojih mezd. Te se ne spreminjajo drugače, kakor z spremembo kolektivne pogodbe. Te vedno spreminjati je pa zopet težko in v časih današnje socialne neuidevnosti gotovih krogov sploh nemogoče. Slučaj rudarjev državnih rudnikov, ki že od lanskega leta prosijo za povišanje svojih mezd, pa še do danes niso dosegli izboljšanja.

Rudarji so torej o višini mezd stalno vezani na določbe kolektivne pogodbe in cene akordnih postavk. Nasprotno so pa cene življenjskim potrebščinam, katere oni neobhodno rabijo za preživljanje, svobodne v svojem gibanju. Danes čisto slišimo besede: če hočemo rešiti naše gospodarstvo, moramo predvsem dvigniti cene kmetiskim pridelkom; cene industrijskih izdelkov se že same regulirajo. Trgovina je torej svobodna. Nihče pa sedaj ne vpraša, če gredo cene navzgor, ali bo imel dotični, ki to blago rabi, tudi denar, da te višje cene plača. In tukaj je

zopet najbolj prizadet ravno delavec in nameščenec, ki je vezan na stalnost svojega zaslužka.

Vsled tega doživljamo danes paradoks v tem, da naši rudarji sicer več šihotov napravijo, a gospodarski učinek teh več šihotov, za nje v glavnem izpade in to: prvič v prikitem zmanjšanju v akordnem zaslužku in drugič pa vsled zvišanih cen življenjskih potrebščin. Tako da lahko čisto konkretno trdimo, če povprečno vzamemo, da danes naš rudar ob svoji 45% višji zaposlitvi napram letu 1936, izrablja 50% več svoje fizične sile. Od tega mu 10% vzame v akordnih postavkah umetno znižan zaslužek in 23% mu vzame povečanje draginje. Tako mu ostane višek v zaslužku samo 17% proti 50% višji izrabi njegove fizične sile.

Če sedaj vzamemo, da plače naših rudarjev niso bile nikdar zadostne in da so poleg svoje ogromne zadolžitve pri trgovcih in konzumih vsled večletne krize, še popolnoma obubožali na obleki in obutvi, potem je jasno, da jim tudi z zaslužkom večje zaposlitve ni dosti pomagano, če se ta zaslužek ne dviga in pada sporedno z draginjno. To in pa nejasnost sistema akordnih postavk, sta dva zla, katera danes onemogočujeta vsak gospodarski napredek rudarjev.

Zato je naloga rudarjev, ako hočejo to zlo odpraviti, da se bodo borili za preuredbo sedaj veljavnega akordnega sistema in pa za določilo osnovne temeljne mezde z doklado za razliko v draginji. Ta borba bo sicer težka, a bo izvedljiva, če bodo rudarji dovolj razumeli potrebo organiziranja v svoji razredni strokovni organizaciji Zvezi rudarjev Jugoslavije.

ŽIVILCI

Prepoved nočnega dela v pekarnah
Naredba o nočnem počitku v pekarnah, na podlagi mednarodne pogodbe iz leta 1928.

Ta pogodba je v veljavi od 26. maja 1928. Po objavi ravnatelja »Mednarodnega urada dela« na 20. mednarodni konferenci dela leta 1936, so to konvencijo ratificirale sledeče države:

Registracija pogodbe:

1. Bolgarija 5. novembra 1929
2. Čile 31. maja 1933
3. Kolumbija 20. junija 1933
4. Kuba 6. avgusta 1928
5. Luksemburška 16. junija 1928
6. Španija 29. avgusta 1932
7. Estonka 23. decembra 1929
8. Finska 26. aprila 1934
9. Nicaragua 12. aprila 1934
10. Urugvaj 6. junija 1933.

Ne bomo pisali o začetku in koncu nočnega dela v tistih državah, ki so ratificirali ženevsko pogodbo. Ta pogodba predpisuje prepoved nočnega dela sedmih skupaj se držačih ur. Začetek dela je določen na 5. uro zjutraj, le specialni slučaji, kateri pa so v pogodbi označeni, dovoljujejo začetek dela v valjarni ob 4. uri zjutraj.

Sedanje zakonito stanje v pekarnah v deželah, ki do sedaj še niso ratificirale pogodbe o prepovedi nočnega dela v pekarnah ampak ga za enkrat le omejile in ki ga bodo v kratkem popolnoma prepovedale in ukinile.

Zakon z dne:

11. Italija 22. marca 1908
12. Novveška 4. julija 1918
13. Češka 19. decembra 1918
14. Francija 28. marca 1919
15. Avstrija 3. aprila 1919
16. Grčija 1920
17. Poljska 5. junija 1921

Čl. 8.

(¹) Za osebe, ki dobiva plačo mesečno, se določi plača s 25 dnevnimi plačami, za osebe, ki dobiva plačo letno, pa se določi letna plača s 300 dnevnimi plačami.

(²) Delavcem, ki dobivajo na račun plače hrano in stanovanje, se zaračunava hrana z 8.— din na dan, stanovanje pa z 2.— din na dan.

Čl. 9.

Ta odredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine«.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani, dne 31. julija 1937.

Namestnik bana pomočnik:
dr. Majcen s. r.

18. Belgija 14. junija 1921
19. Rusija, dela se v treh smenah, 12. decembra 1921
20. Madžarska 9. aprila 1924
21. Letva 11. marca 1925
22. Avstralija - Novi južni Wales 17. marca 1926
23. Danska 1. aprila 1926
24. Litva 20. novembra 1926 in 24. januarja 1932
25. Švedska 1. januarja 1927
26. Costarica 7. julija 1933
27. Holandska 1. decembra 1933
28. Argentinijska 16. januarja 1934
29. Nemčija 29. junija 1936
30. Irska 14. avgusta 1936
31. Jugoslavija (Dravska banovina) 15. maja 1937.

Poleg navedenih 31 držav, v katerih velja prepoved za celo državo, obstoje še nekatere, ki so izdale prepoved le za posamezne kraje; na Portugalskem za mesto Lisbono (dekret 17. maja 1929) in 1937, ko se ne sme pričeti z delom pred 7. uro jutraj. V Švici, bazeljski kanton od 11. januarja 1923, v tessinskem kantonu od 29. decembra 1929. V Queenslandu pa od 24. oktobra 1930. Jugoslavija mora po mednarodni pogodbi do 1941 prepovedati in popolnoma ukiniti nočno delo, zato je sedanja naredba le prehodna omejitev.

STROJNIKI

Gibanje članstva naše organizacije se lepo razvija. Ustanovili smo zopet dva nova pododborna in sicer: v Guštanju za Gornjo dravsko dolino ter v Dolnji Lendavi za Prekmurje. Nove borce v našem gibanju

toplo pozdravljamo z željo za pomoč za pravico našega stanu. Naše mezdno gibanje zavlačujejo gospodje pri Zvezi industrijev, sklicujoč se na točke uredbe o minimalnih mezdah. Motijo se pa gospodje, če mislijo s svojim zavlačevanjem razbiti naše vrste in našo voljo po zahtevi za človeka dostojno življenje. Naše zahteve ne vsebujejo nobene točke, ki bi nasprotovala zakonu o zaščiti delavcev ter obrtnemu zakonu. Ne gre, da bi nekateri poslodavci še nadalje gazili zakon o osemurnem delovniku ter bi zaposlovali strojnike in kurjače po 10, 12 in več ur na dan brez priznanja 50 odstotnega plačila za nadure, kar se dogaja v več podjetjih lesne industrije. Tudi pravilnik o upravljanju parnih naprav se še v mnogih podjetjih krši, več kršiteljev smo prijavi kompetentnim oblastem. Pri neizprašanem in nekvalificiranem osebju pri parnih napravah se lahko dogode nesreče in eksplozije ter je varnost okolice vedno na kocki. Kolegi! Če je bila kedaj strnjena naših vrst potrebna, je sedaj še tem bolj, ker moramo biti budno na straži, da pri minimalnih mezdah, katere za enkrat še ne veljajo za nas, ne bomo prikrajšani. Vse naše člane pozivamo, da gredo na delo, da pridobijo slehernega našega kolega v svojo Zvezo, da s skupnimi močmi branimo svoje pravice ter si priborimo boljše delovne in mezne pogoje.

Kolegi! Združimo se v močan krog z geslom: Vsi za enega — eden za vse. Tudi kolegi iz Hrvaške se aktivno gibljejo ter sklicujejo za dne 15. avgusta ob pol 9. uri dopoldan v svojih prostorih v Zagrebu veliko zborovanje vseh strojnikov savske banovine. Njih zahteve so tudi naše zahteve, radi tega gremo paralelno v boj za pravice našega stanu širom naše države.

Strojniki.

Opozorilo: Pozivamo vse strojnike in kurjače, da ne iščejo zaposlenja v dravski banovini, ker se nahajamo v meznem gibanju, za pravico in priznanje ter za boljše življenje naših kolegov.

Sekcija strojnikov kraljevine Jugoslavije Ljubljana.

BELEŽKE

Dokumenti, ki dajo misliti

Slobodan Vidaković trdi v »Socialnem almanahu«, da znaša število otrok od 12 do 16 let, ki so zaposleni v jugoslovanski industriji in obrti, 26,42 odstotkov vseh zaposlenih! Velika je pri nas umrljivost dojenčkov; to se vidi iz primerjalnih števil. Umrljivost dojenčkov je v posameznih deželah takole:

Finska	5.12%
Norveška	6.00%
Danska	6.5%
Anglija	7.5%
Švica	9.1%
Nemčija	10.8%
Bosna	13.2%
Slovenija	13.5%
Hrvaška	22.0%
Vojvodina	26.7%

Umrljivost otrok zavisi v glavnem od gospodarskih, stanovanjskih in zdravstvenih razmer, v katerih živijo starši. Gornje številke kažejo, da je najmanjša umrljivost dojenčkov v severnih skandinavskih državah, kjer že več let vladajo socialisti in skrbé za povzdigo življenjskega standarda delavskih družin. Za naše kraje je izračunal Vidaković v knjigi »Stanbena beda kao uzrok društvene degeneracije«, da se stopnjuje umrljivost otrok pri posameznih stanovih takole: pri kmečkih družinah znaša umrljivost 2.2%, pri uradniških 25% in pri delavskih družinah pa 62.8%.

Bogdan Krekić trdi v knjigi »Radniška Nadnica«, da je 1931. leta od 463.200 rojenih otrok v Jugoslaviji ostalo pri življenju samo 199.444! Govori in piše se o važnosti družine, o vzvišenosti materinstva, treba bo pa skrbeti, da bodo družine res lahko živele, da bodo matere rodile zdrave otroke. To je življenjska in osnovna naloga vse socialne in zdravstvene politike v Jugoslaviji. Tu se bo moralo temeljito predrugačiti vse delo. Po remeduri kličejo številke, ki jih navaja Kosier v »Socialnem almanahu«. Po njegovih podatkih pride v Jugoslaviji

1 bolnišnica na	72.220 ljudi
1 lekarna na	18.570 ljudi
1 šola na	2.830 ljudi
1 gostilna na	325 ljudi
1 kotel za kuh. žganja na	138 ljudi

To pomeni, da imamo v naši državi 180 bolnišnic, 700 lekarn, 4.600 šol, 40.000 gostiln in 100.000 žganjekuhov!

Tajnik internacionalne prometnih delavcev s. Nathans ponesrečil. S. Nathans, tajnik internacionalne prometnih delavcev, je imel v Parizu sejo odbora za pomoč španskim otrokom. Drugi holandski delegati so odpotovali z vla-

kom, Nathans pa je imel še občinsko sejo v Hilversumu in je odletel v Pariz šele drugi dan z letalom »Flamingo«, ki je ponesrečilo. Med žrtvami je bil tudi s. Nathans. S. Nathans se je 1932 udeležil železničarskega kongresa v Ljubljani ter je govoril v unionski dvorani.

V Ameriki je umrl s. Maks Winter, organizator avstrijskega mladinskega gibanja. Winter je jako rad živel med delavstvom in opazoval socialne razmere. Leta 1902. je vstopil pri nekem kmetu na Češkem kot obiralec hmelja. Toda gospodar mu je že zvečer povedal, da bo hmelj predrag, če bo imel take obiralce. Winter se četrť košare hmelja ves popoldan ni obral.

Pred novo stavko pri »Tivarju« v Varaždinu? Lani je bila velika stavka pri Tivarju v Varaždinu, ki se je zaključila s kolektivno pogodbo. Tovarna je sedaj pogodbo odpovedala. Delavska organizacija je pozvala sodišče dobrih ljudi, da spor poravnava. Tovarna pa tega sodišča ne mara priznati in se hoče pogajati naravnost z delavskimi zaupniki. Delavstvo pa vztraja pri svojem predlogu ter se je seja vršila dne 10. t. m. Uprava tovarne je bila o tem obveščena. Tovarna »Tivar« v Varaždinu zaposluje nad 2000 delavcev in nameščencev.

Položaj delavcev v livarni na Muti

V livarni gospoda Eylerta na Muti vladajo nezasišane razmere. Delodajalec izkorišča delovno moč svojih delavcev ne le v zakonitem delovnem času, temveč preko tega časa, ne da bi za to nadurno delo plačeval po zakonu. Akordne mezde so tako nizke, da delavci nikakor ne morejo zaslužiti toliko, kolikor nujno rabijo za hrano in stanovanje. Vse te razmere je zakrivil delovodja, ki niti ni od stroke, kljub temu zasluži mesečno Din 2800.— ter vsled tega silno priganja delavstvo k delu. Vsi tamošnji delavci se pritožujejo čez tako postopanje, ne morejo pa trenutno se uspešno braniti zoper take metode, ker niso organizirani. Kdor bi pa se pustil organizirati, ta je takoj odpuščen. Podjetje ima sicer svojega obratnega zaupnika, toda takega, ki si ga je samo postavilo radi lepšega, in ki za delavstvo nikoli ničesar ne ukrene.

Skraini čas je, da se bo delavstvo probudilo ter z organizirano močjo odpravilo sedanje neznosno stanje.

Znano je, da so bili v tem podjetju do zadnje stavke organizirani vsi delavci. Od takrat pa jim delodajalec

grozi s takojšnjim odpustom, če se organizirajo.

Gospodu Eylertu se priporoča, da bolje vpoštevata jugoslovanske socialne zaštitne zakone, ker sicer ga bomo morali naučiti ravnati se po istih.

Delavce pa pozivamo, da takoj pristopijo savezu metalcev, ker le v organizaciji je naša moč in rešitev.

Tihomir Krstanović,
kovinar iz Zenice.

V Jugoslaviji največ jetično bolnih

V Jugoslaviji je umrlo v zadnjih desetih letih za jetiko nad 450 tisoč ljudi. Dočim umre za jetiko v Nemčiji od 100.000 ljudi 79, v Italiji 109, v Avstriji 143, na Čehoslovaškem 150, na Madžarskem 188, jih umre v Jugoslaviji 240. Za jetiko torej umre v Jugoslaviji največ ljudi.

Nobenega dvoma ni, da je ta visoka umrljivost za jetiko posledica nizke življenjske ravni jugoslovanskega prebivalstva. Dokler ima delavec v nekaterih pokrajinah za težko delo po 10 Din na dan in mora s temi 10 Din živeti celo rodobino, tako dolgo ne bo pomagala nobena propaganda proti jetiki, ker čisto izčrpani ljudje niso več proti jetiki odporni.

Prvo delo proti jetiki je zato delati na to, da se dvigne življenjski standard našega naroda. Ker je poleg tega naša država agrarna država, ki ima vedno dovolj hrane še za izvoz, je samo znak skrajno slabe uprave, če pomanjkanje uničuje zdravje naših ljudi. Poleg pomanjkljive prehrane pa uničujejo naše ljudi tudi skrajno zanikrna stanovanja. V kakšnih brlogih morajo živeti ljudje celo v naši prestolnici v Beogradu, za služi vso obsodbo. A tudi v Ljubljani bi bil že skrajni čas, da bi se začela zidati cenena delavska stanovanja in da ne bi

bili ljudje prisiljeni, da za drag denar stanujejo v luknjah, kjer si nakopljejo jetiko. Dobro bi bilo, če bi se pri nas manj govorilo, a več delalo za narod.

Uredba o pomožnem gostinjskem osebju

Minister za soc. politiko je izdal na podlagi obrtnega zakona ter uredbe o turističnem prometu uredbo o pomožnem osebju gostinjskih obratov.

Po tej uredbi se morejo v večjih mestih in letoviščih nastaviti kot pomožno osebje, ki pride v dotik s tujci, samo strokovno usposobljene osebe. Nastaviti se smejo samo natakariji, ki so uspešno dokončali 4 razrede ljudske šole. Višji natakariji morejo biti samo oni, ki imajo vsaj dva razreda meščanske šole ali podobno strokovno šolo. Hotelski ravnatelji morajo imeti najmanj meščanske ali nižjo srednjo šolo. Poleg tega mora vse to osebje dokazati, da je uspešno dovršilo najmanj dveletno prakso. Kdor je z uspehom dovršil doma ali v tujini hotelirsko šolo, je usposobljen za mesto direktorja hotela. Uredba navaja tudi pogoje, po katerih se smejo nastaviti direktorji večjih hotelov in pa hotelske sobarice. Delovna doba za pomožno osebje je določena s posebnimi predpisi. V večjih mestih in letoviščih se pobira za gostinsko pomožno osebje 10% od računa potnikov kot napitnina. V teh lokalih je osebju prepovedano, da bi jemali od potnikov kakršnokoli drugo nagrado. Teh 10% se mora razdeliti med vse pomožno osebje.

Uredba ureja tudi mezde ter se določijo njih višina v službeni pogodbi.

Delodajalci, ki bi se pregrešili proti tem predpisom, se kaznujejo z denarno globo v višini od 50 do 10.000 Din.

Ne veljajo pa ti predpisi za osebe, ki so ob uveljavljanju te uredbe nastavljene že najmanj 6 mesecev.

MLADINSKI VESTNIK

Poglavje o današnji mladini

Obrov:

Svetovna vojna in povojne homatije so evropska ljudstva tako izmučile, da so postala poysem apatična, da ne žele drugega kakor dela, kruha in miru. Ideološke borbe, ki so nekoč oplojevale duhove in jim dajale življenje polno nad in podjetnosti so skoro popolnoma prenehale. Duše so prazne in izsušene, kakor pesek v puščavi.

Skoro ni več slišati moških besed in videti pogumnih kretenj mož. Nikjer prave radosti in nobene brezskrbne urice, ko človek pozabi na težave življenja, da se okrepi in okrepljen tem lažje težave premaguje.

Hodiš po mestnih promenadah ali vaških poteh, po industrijskih naseljih in celo po hribovskih stezah, povsod srečavaš obraze sitne in zaskrbljene, kakor da zemlja že jutri ne bo več rodila, kakor, da se bo vsa voda posušila in sonce ne bo nikdar več izšlo.

Če so odrasčeni ljudje taki, kakšna naj bo pa njih mladina? Mislim ona mladina, ki je bila rojena med in po svetovni vojni. Kje naj najde prešeren smeh, ki je mladini nekoč tako krasil zdrava lica. Kje so časi, ko je še veljal pregovor: »mladost je norost, skače črez vodo, kjer je most.« Kakor pripovedka iz tisoč in ene noči čitamo knjige: Taras Bulba in Trije mušketirji in ne moremo verjeti, da je pisatelj zajemal iz resničnega življenja. Ne moremo verjeti, da je legendarno svobodoljubje ukrajinske kazaške mladine poneslo prešerno rusko pesem preko vse Sibirije do samega St. Franciska. Ne vemo, da bi ne bilo nikjer ne angleškega, ne francoskega imperija, če bi ta dva naroda ne imela prešerne in drzne mladine.

Za današnjo dobo so ideali tedanje ruske, francoske in angleške mladine nesodobni in jih zlasti v našem listu ne moremo priporočati. Reči hočemo le, da je duh pogonska sila za vsako stvaritev, in se brez njega ne da nič pozitivnega ustvariti.

In kakšen je duh, ki smo ga naši mladini udahnili. Se vam ne zdi, da ona mladina, ki razmišlja cel dan

o nogometu, opravlja delo, ki ga je mojster Dostojevski tako drastično popisal v: »zapiskih iz mrtvega doma«. Ali so svilene nogavice res izvor čiste deklške sreče?

Generacija, ki je šla skozi svetovno vojno je prevzeta od miselnosti, da mora za trpljenje, ki ga je prestala, nagraditi vsaj svojo mladino s čim udobnejšim življenjem. Pri tem pa pozablja, da ni vir človeške sreče samo kosilo in večerja, da je za pravo srečo treba zavesti, človeškega dostojanstva, imeti moraš občutek, da si možak, ki ne dela drugim krivice in jo tudi sebi ne da storiti.

Vse te človečanske dobrine so pa v stalni nevarnosti, da jih bo pohlep nikdar sitih mamonistov okrnili ali čisto odpravil. In kdo jih bo branil če ne tisti, ki so edino prizadeti?

No in kakšna bo obramba, če za te svetle ideale ne bo pripravljen nihče nič žrtvovati. Če bomo prikazovali mladini, da je kos dobrega kruha več kakor občutek svobode, človečnosti in enakopravnosti.

Ni kruh v nevarnosti! Zemlja bo še tudi jutri rodila vsega v izobilju in če bo na svetu kaj duha svobode in enakopravnosti, ne bo treba niti enemu zemljanu stradati. Sicer so pa imeli kruh še celo sužnji, ki so bili popolnoma brezpravna raja, pa ga bo imel tudi evropski delavec, ki ustvarja neprimerno večje in dragocenejše vrednote, kakor jih je nekdanji suženj.

Ne, kruh ni v nevarnosti. V nevarnosti je človečanska zavest, svoboda duha in človeško dostojanstvo, kar so edine vrednote, ki dajejo življenju pravo vrednost.

Naj se ne uresničijo besede nekega duhovitega novinarja, ki je rekel: »Družabni red, ki je do danes vladal Evropo, je na mrtvaškem odru. Toda evropska ljudstva so tako ostarela in pomehkužena, da ni pogrebcev, ki bi ga pokopali.«

Življenje gre svojo pot in njegove oblike se vedno menjavajo. Ali naj torej ostanemo pri tem, kar je bilo pred 100 in še pred 30 leti dobro in neizbežno?

Generacija, ki je šla skozi svetovno vojno, je v resnici izčrpana. Toda mladino je treba za vsako ceno osposobiti, da bo žrtvovala in ustvarila nov boljši red, ki bo dajal človeškim dušam in srcem novih nad, novega veselja in vrnil ljudem na lica srečni smehljaj.

Mladina, zlasti proletarska, je poklicana, da se za to nalogo du-

hovno pripravi. Zato naj dobi pri njeni vzgoji lastnosti kakor: **požrtvovalnost, vzdržnost, plemenitost duha, hrabrost, odpornost in svobodoljublje, prednost pred. majhnim preužitkarstvom!**

Vsi, ki se čutite hlabre, drzne in plemenite po duhu, ogrejte svoja srca, napojite svoje duše! —

—:—

Obvarovati zdravje vajencev je naša socialna dolžnost

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani je razposlal raznim ustanovam in zavodom okrožnico s sledečo vsebino:

Dolgoletno izvajanje delavskega zavarovanja nam je pokazalo, da je delovni naraščaj v večini primerov telesno tako zaostal, da je njegovo zdravje resno ogroženo. Obstojta pa nevarnost, da se to stanje vsled sedanjega pauperizacije še poslabša. Gotovo je, da je ta pojav skrajno nevaren ne samo za prizadete vajence kot bodoče delavce, temveč tudi za ves narod. Potrebno bi bilo omejiti njegove vzroke in ukreniti primerne preventivne ukrepe v svrhu zatiranja tuberkuloze in drugih obolenj, ki so v zvezi s telesno neodpornostjo. Pri tem pa ne zadoščajo sredstva, s katerimi sme razpolagati socialno zavarovanje in ki so zlasti v preventivnem socialno-medicinskem oziru po zakonu omejena.

Da gre za važno vprašanje dokazuje tudi število vajencev, od katerih je 7643 prijavljenih pri tukajšnjem uradu.

Obračamo se na naslovno ustanovo s prošnjo, da nam sporoči svoje načelno stališče o eventualni ustanovitvi **delovne skupnosti za zaščito zdravja vajencev**, katere člani bi bili:

Zbornica za TOI, Delavska zbornica, Inšpekcija dela, Higijenski zavod, Trgovsko bolnišnico in podporno društvo, Protituberkulozna zveza, Unija za zaščito otrok, Društvo »Dobrodelnost«, Zveza obrtniških društev za dravsko banovino, Zveza slovenskih obrtnikov, podpisani urad i. t. d.

Namen te skupnosti bi bil: **zbiranje sredstev za zdravstveno zaščito delovnega naraščaja ter organizacija in izvajanje te zaščite.**

Predvsem bi bilo treba organizirati sistematične letne zdravniške preglede, ki bi omogočali dajanje primernih direktiv vajencem in moj-

strom glede prehrane in stanovanja, staršem pa navodila glede eventuelne spremembe poklica. Tukajšnji urad bi prevzel vse one obveznosti, ki so po zakonu o zavarovanju delavcev dopustne, tako da bi nudil bolnim vajencem zdravniško pomoč in denarne dajatve. Obenem bi dal na razpolago prostore in potrebne delovne moči za nameravano organizacijo. S sodelovanjem ostalih ustanov pa bi bila omogočena smotrna razširitev in izpolnitev tega skrbstva predvsem v preventivnem oziru.

Nobenega dvoma ni, da so bolni in bolelni vajenci potrebni poletnega oddiha. Njim ne zadošča, da so sprejeti v stalež bolnih, ne da bi bilo preskrbljeno za potrebno nego in primerno prehrano. Zato bi jih bilo treba koncentrirati v vajeniških zdravstvenih kolonijah, seveda v kolikor bi bilo to medicinsko indicirano. Stroški kolonije bi se krili iz dnevne hranarine Din 4 (za vajence stare nad 18 let Din 6.40), ki pripada vajencem po zakonu o zavarovanju delavcev; ostanek do približno Din 15 dnevno bi se moral kriti iz prispevkov staršev, mojstrov in subvencij javnih korporacij. **Te kolonije bi poslovale celo leto.**

Pripominjamo, da imajo sosedne države tako organizirano skrbstvo, ki posluje bodisi v okviru državnih zdravstvenih uradov, bodisi v obliki privatne inicijative.

Prosimo za čimprejšnje sporočilo v tej zadevi, oziroma za načelni pristavek, ki bi nam omogočil sklicanje tozadavnega informativnega sestanka zastopnikov vseh zainteresiranih ustanov.

Ljubljana, dne 23. VI. 1937.
Predsednik: F. Kremžar s. r. Ravnatelj: Dr. J. Bohinjec s. r. Videlnam: šefzdravnika dr. I. Drobnič s. r.

Pozdravljamo to vajeniško akcijo in tudi od naše strani bomo podpirali in sodelovali za Strokovno komisijo.

jeve družbe v vašem kraju, da Vas vpiše. Ako želite, da se Vam pošljejo knjige ločeno na Vaš naslov po pošti, javite to v Ljubljano na na-

SODRUG — SODRUŽICA!

Kakor vsako leto bo tudi letos Strokovna komisija izdala koledarček. Letos bo popolnoma preurejen, bolj ličen in boljši papir v nekoliko manjši obliki. Vseboval bo najpotrebnejše kar delavec rabi v vsakdanjem življenju.

§ 13 in 14 zak. o zaščiti delavcev in §§ 219, 220, 221 itd. obrtnega zakona

Tam sredi mesta stoji mogočna stavba, ki nehoti spominja na bivši avstrijski cesarski slog ... Sodnika.

V drugem nadstropju na koncu dolgega hodnika, mrgoli vsak terek, več ali manj slabo napravljenih ljudi. To so domačega — v tem slučaju — že od dela izločeni, so brezposelni, ki pa se jih dobi tu ob vsakem letnem času, predvsem pa ob koncu seziže, v pozni jeseni.

Na tem dolgem hodniku v kotur pa se čuje iz sobe št. 139 tu pa tam strog glas, nehoti razjarnega sodnika, kateremu bog pomagaj (kakor tistemu, ki prisega za svojega sodalca, da bo govoril čisto resnico, da ima ta-in-ta toliko-in-toliko storjenih nadur, katere pa mu delodajalec, naduredalec ne prizna in ne plača), da mu živci ne odpovedo, kar ne bi bilo nič čudnega, če pomislimo na množico tožiteljev in tožencev, ki se zvrščujejo pred njegovo pisarno nalik »Einzelabfahlen vor dem Me-nagekessel«. To zvrščevanje bi se že se preneslo, če ne bi bilo drugih neprilic, katerih bomo tu nekaj navedli in ki prav mnogokrat spremenijo dobrohotno »salomonovo razsodbo« tega sodnika v prvotni labirint nepriznanja, nehotenja — zavlačevanja.

Ta razpravna dvorana je mnogo hujša za sodnika, kakor v pritličju »Verdrussal«, kjer se obravnavajo navadne babje čenče, katerim pa se še tako resni sodnik hudomušno nasmeje in je s tem vsaj deloma odškodovan za ostalo kar mu greni njegov poklic, dočim se sodniku pri obrtnem sodišču širi le žolčni mehur...

...čvrsti in brzi koraki. Vrata sobe št. 139 se odpro. Pojavi se prijazna postava priletnega sodnika, ki z močnim glasom pokliče:

Tone Robot, delavec pri ... g. Srečko Debelinko, podjetnik v ... Sodnik: no kar noter stopite... Gospod Debelinko, ta-le Vaš delavec Tone Robot je bil pri Vas zaposlen od ... do, in pravi, da je delal tudi nadure, katerih ima baje okoli 150 in katerih mu Vi nečete plačati in Vas je zato tožil. No, kaj pa Vi pravite na to g. Debelinko? Nič ni res g. sodnik, nikoli ni delal nadure, priče imam, da jih res ni delal, moji delavci bodo potrdili, da jih res ni delal, vse sem mu vedno plačal kar je zaslužil, sploh je pa ta Tone Robot pijanec in dela tudi ne rad... Sodnik: Robot, kaj pa Vi pravite na to, ali res niste delali nadure? Kako boste pa to dokazali... ali imate priče?... Ja g. sodnik, priče imam. Porento, Lukiča in Zajca, pa še zapisal sem si vse nadure, kadar sem jih delal, no, kar pogledajte g. sodnik — pokaže »Delavski koledar« — sodnik, ja, res je pisal. V juliju jih ima čez 60, v avgustu pa le 24. Zakaj pa jih imate v avgustu tako malo?... Tukaj sem pa 14 dni marodiral; ker mi je kamen poškodoval nogo... Sodnik: g. Debelinko, izgleda, da je Robot vendar le delal čez ure in... ne, ne. No, bomo pa priče zaslišali in preloži razpravo na drugi terek.

...in zopet se pojavi sodnik na vratih: Mehmed Bosanski, delavec pri gradbenem podjetju Bogoljub Ilirski... G. Ilirski, ta-le Mehmed trdi, da je bil pri vas v službi, pa ste ga odslovili z dela brez odpovednega roka, sedaj Vas pa toži za to in pa za nadure, ki mu jih tudi niste plačali. Pravi, da je delal podnevi in ponoči, da je »vahtal« na stavbi, da niso ljudje pokradli čez, kolov itd. Vseh nadur ima čez taužent, kaj pa pravite Vi na to g. Ilirski, ali je Mehmed res podnevi delal, ponoči pa »vahtal«. Če je to res in da ga niste plačali za to delo, Vam bi predlagal, da se »pobotata«. G. Ilirski ves iz sebe: nič ni res g. sodnik. Mehmed ni delal nikoli nadur, pa tudi »vahtat« mu nisem naročil. Mehmed ugovarja, g. Ilirski pa: Mehmed, kar tiho bodi, ti nisi nikoli »vahtal«, če pa si, si to delal za kratek čas, sploh pa si tudi delavce tožil pri meni, še palirja si zatožil. Mehmed: Vi ne govorite resnice, še nikoli nisem delavce tožil, kar povejte katerega. Palirja sem pa res zatožil, ker mi ni izplačal nadur za »vahto« in ker mi je vedno rekel: boš že dobil vse na koncu, ko bo stavba končana... Po zaslišanju raznih prič (in tudi palir počasi le prizna, da ga je Mehmed res večkrat opomnil za nadure) se končno dokaže, da ima Mehmed vendar le nadure... vrši se posveto-vanje in se ponudi Mehmedu eno tretjino od zahtevanega. Mehmed pa je trd Bosanec in pravi: jok, sve ili ništa, ja ne tržim ništa drugo, nego ono što mi po zakonu ide... Sodnik sodbo zaključuje konstatirajoč, da obrtno sodišče ni moglo likvidirati zahtev Mehmed zoper Ilirski in opozori tožitelja na višjo inštanco, na civilno-pravno sodišče, kjer če Mehmed svoje dobiti, a gazda plačat če i one troškove, koje inače ne bi trebao...

slov Cankarjeve družbe (poštni predal 290). V tem slučaju morate plačati Din 5.— za poštne stroške in ekspedicijo.

Zato ne odlašaj, naroči ga takoj pri zapniku, ali pa piši na Strokovno komisijo. Tiskali jih bomo le toliko v kolikor bo naročnikov.

Pošlji naročilo do 10. oktobra t. l. Uredništvo.

...in zopet Bosanci: Mujo in Ibro zoper podjetje »Bajer-Illovice« v Dolini St. Florjanski, lastnik Hampelmann & Zahlungern.

Mujo in Ibro zatrjujeta o nadurnem delu, o odpustitvi iz dela brez odpovednega roka, o zadrževanju izplačila in delavskih knjižicah, o neizplačani mezdii v času bolezni, o zmerjanju in šikanah, o grožnjah dejanskega napada od strani »Zahlungern-a«, itd. Radi tega idiličnega llovnatega barijara odnosno radi Muje in Ibro zoper podjetje Hampelmann & Zahlungern, je imelo obrtno sodišče že več razprav (baje si sedaj celo sodnik beleži nadure), ki pa so se morale vedno prelagati radi zasliševanja vedno novih prič, predlaganih po podjetniku, s katerimi se je hotelo dokazovati, da sta Mujo in Ibro nepoštenjakoviča, pijanca in delomrzneža, ki nista nikoli delala nadur. Na eno izmed teh razprav je podjetnik res pripeljal dva pri njem zaposlena nepridiprava, ki sta imela nalogo, da prepričata sodnika, da se pri tem podjetju nikoli ne dela nadur. Ker pa tudi sodnik ne verjame vsakemu, posebno ne takemu, ki se ga po rami potreplja in postavlja za vzor pridnega delavca (skoraj sem zavidal trenutno presrečnega delavca, ki se mu je kar srce topilo od radosti, ker ga je podjetnik potrepljal po rami in rekel nam vsem v brk: češ, ta je priden delavec in fest fant, ki vedno dela pa nikoli nič ne reče, nič ne zahteva in je z vsem zadovoljen. Nehote mi je šinilo v glavo: kaj pa če ni ta delavec večji lump, kakor si ti sam in ti bo nekega dne tudi tu pred sodiščem povedal, da je delal nadure in mu jih bo treba plačati.) Take priče sodnik kmalu spozna, ker vidi, da malo, nič, ali pa samo tisto vedo, kar jim je gospod kruho(pičlo)-dajalec sifliral. Tudi Mujo in Ibro sta pripeljala svoje priče Lojzeta in Jaku, ki sta povedala, kdaj se je nadure delalo in pri kakšnem opravilu. G. podjetnik pa so rekli, da bodo oni še več prič pripeljali in dokazali, da to ne bo držalo, da se pri njem dela v nadurah. Razprava se je morala vsled tega ponovno preložiti na nedoločen čas in tudi zato, ker sta šla Mujo in Ibro prestradat zimo v svoj rodni kraj v Bosno, spomladi pa se bosta zopet vrnila: 1. po novo delo in k realnejšemu podjetju, ki jih ne bo smatralo za »konjičke« in ki ne bo imel hotenja jih ociganiti za njihov v blatu prigrani kruhek in 2. po tiste nadure, ki se bodo do spomladi odtajale v barijari - illovice, pripadajoč podjetju Hampelmann & Zahlungern.

Vsemu delavstvu naj te vrstice resnične bajke iz tisoč in ene noči služijo v vednost in ravnanje. Vsak delavec, naj si naroči »Delavski žepni koledar«, pri svoji organizaciji ali pa direktno pri Strokovni komisiji v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22, ter naj si vse nadure v ta koledar beleži. Vse take beležke pa naj da večkrat, vsaj pa vsak mesec enkrat svojemu sodrugu-sodelavcu (boljše je dvema) v podpis, da na ta način lahko dokaže ter od delodajalca pred sodiščem zahteva svoje pravice.

Zabeležiti si je treba vse, ne le nadure in kdaj si jih delal, tudi slučaj bolezni, ko imaš pravico do 6-dnevne mezde, četudi si bil bolan, orožne vaje — plačilo mezde za 4 tedne, itd. Vse to imaš pravico, da iztožiš, vendar pa po preteku treh let izgubiš to pravico.

Bodi naročnik »Delavske Politike«, tam lahko stalno čitaš pod rubriko »Pravni svetovalec« razne take stvari, ki te bodo in te morajo interesirati, ker se tam razpravlja, sprašuje in odgovarja na vsa taka vprašanja, ki se tudi tebe tičejo, v posrednih vprašanjih pa se lahko sam obrneš na »Pravnega svetovalca« in odgovoril ti bo poznavalec obrtnega zakona in zakona o zaščiti delavcev s. dr. A. Reisman.

Delavec in delavka! Izobrazujta se in zahtevajta kar je vašega! Mnogo izgubiš na tvojih dohodkih ker si neveden, zato: združi se v tvojih strokov. organizacijah, kjer najdeš v tvoji nadse potrebno izobrazbo brez katere si — nemogoč!

IZJAVA.

Podpisani Alojzij Maček, delavec v Kemični tovarni in Terezija Maček, delavka v tovarni Saturnus s tem obžalujeva in preključujeva kot neresnične žaljive govornice, ki sva jih raznašala o gospe Dragi Turk in se ji zahvaljujeva, da je odstopila od tožbe proti nama.

V Ljubljani, 5. avgusta 1937.

Alojzij in Terezija Maček.

Književnost

Ali si že naročil knjige Cankarjeve družbe?

Kakor vsako leto, izda tudi letošnja jesen Cankarjeva družba 4 knjige za svoje člane in sicer:

1. **Koledar za leto 1938** z zelo bogato in pestro vsebino, z mnogo slikami najboljših domačih in tujih umetnikov, izčrpnimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi pregledi ter z zanimivostmi za vsakega.

2. **Mimica Konič: Sinovi predmestja.** Ta resnični življenjski roman našega delavstva je delo nove in najmlajše slovenske pisateljice. Mimica Konič radi današnjih družabnih razmer ni mogla nadaljevati in končati študij in danes kot 18-letno dekle gospodinji in kmetuje doma, pri tem pa snuje nove načrte. V svoji prvi povesti »Sinovi predmestja«, ki jo je izročila Cankarjevi družbi, razodeva izredno nadarjenost in vsakemu bo globoko v srce segla njena povest o slovenski delavski družini.

3. **Tone Maček: Ženin iz Amerike.** Ime tega našega proletarskega pisatelja-samouka je poznano vsem. Rudarji so komaj pričakovali vsako »Delavsko Politiko«, ko je v njej izhajal njegov roman »Kumberger«, ženske je zajela njegova »Srečka sc. Vincencija«, z napetostjo so pred leti v reviji »Pod lipo« spremljali

vsi njegovo povest iz ruske revolucije »Griška Onučin in njegova žrtev«. Cankarjeva družba pa je sklenila, da za pisateljevo 50-letnico da svojim članom in članicam njegovega »Ženina iz Amerike«, doživeto povest iz našega delavsko-kmečkega podeželja.

4. **Matevž Selan: Francija.** Francija, njena demokracija, svoboda in naprednost, Francija, strah vsega tiranstva in nada vseh svobodoljubnih ljudi, Francija, dežela najvišje kulture, stvarnica vseh novih in velikih idej, s katerimi vpliva in obraža ves svet, je dežela, na katero gledajo vsa ljudstva z novo vero in zaupanjem posebno odkar ji načeljuje socialistični državnik Blum. To Francijo, v kateri najde tudi mnogo naših delavcev kruha, ki ga doma niso mogli dobiti, bo našemu ljudstvu predstavila, opisala in naslikala Cankarjeva družba s to knjigo, ki jo bo vsakdo bral morda še z večjim zanimanjem, kakor kak roman.

Dasi se je cena papirja zelo dvignila, je odbor sklenil, tudi letos obdržati članarino v znesku Din 20.—, za kateri znesek dobite gornje štiri knjige. Ako se še niste prijavili, javite se takoj pri zapniku Cankar-